

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 filieri.

Băncile și clientela.

În toamna aceasta s'au împlinit trei ani decând s'a declarat criza financiară generală cu caracter de permanență. De atunci și până astăzi, această criză — am putea zice — nu numai că n'a slăbit un singur moment, dar s'a agravat zi de zi, ajungându-și culmea în toamna anului curent. În tot acest interval de timp, mijloacele financiare de circulațiune obicinuită: banii s'au tot scumpit și rarit. Din cauza acesteia băncile, ca mijlocitoare a circulațiunii de bani, au avut să lupte cu greutate necunoscute în trecut.

Dar dintre toate băncile acestei țări, desigur, că nici unele nu au fost puse la o probă așa de grea, ca băncile noastre românești, cari au avut să lupte nu numai cu criza financiară generală, ci și cu o continuă criză economică a țărânimii noastre, clientela principală a lor. Anul 1912 a fost — din punct de vedere al rezultatelor agricole — un adevărat dezastru. Marile revărsări de ape au nimicit orice producție și recoltă și țărâtimea noastră — dacă n'ar fi avut ceva rezerve din trecut — eră în pericol a fi lipsită chiar și de hrana de toate zilele. Anul următor, cel trecut, deși nu a fost așa de fatal ca anul 1912, totuși a fost destul de critic. Producțiunea agricolă, tot din cauza revărsărilor de ape, a fost foarte mult compromisă și țărâtimea noastră destul de greu atinsă. În lipsă de orice sprijin ea a fost avizată pentru ajutor aproape exclusiv la băncile românești, dela cari a putut avea împrumuturi mai mici și — în multe părți — chiar și produse și bucate în natură. În schimb însă băncile au putut încasa prea puțin dela clientela lor, pe care au căutat să o cruțe cât mai mult. În unele părți nu s'au putut încasa nici măcar în parte interesele dela împrumuturi. Și cu toate acestea băncile noastre au ținut greul cu

rezignare. Și dacă n'au succumbat, este a se mulțumi numai și numai solidității lor recunoscute de toată lumea nepreocupată. Au învins — desigur nu fără greutate — toate obstacolele, isbutind să intre în anul acesta, care le aducea cele mai bune nădejdi pentru o îndreptare radicală a situațiunii economice și deci o bună răsplată a jertfelor lor din trecut.

Anul curent — cum ziceam — arată prospecte destul de favorabile. Producțiunea agricolă a fost neasemănat mai bună ca în cei doi ani precedenți și eră întemeiată speranța că băncile noastre vor fi scutite pe viitor cel puțin de criza economică a țărânimii. Dar când speranțele erau mai mari, s'a declarat, ca din senin, fatala criză politică externă, cu războiul ei mondial și cu moratoriul general. Acum se începură nouă greutate pentru bănci și mai mari ca în trecut. Panica războiului a pus capăt ori cărei afluențe de numărare la ghișeele băncilor, cari aveau datorința numai să deie și prea puțin drept de a încasa. Starea aceasta a durat săptămâni întregi.

Dar trecură și frigurile spasmelor provocate de primele săptămâni ale marilor acțiuni militare și lumea a început a se obicui și cu noua stare de lucruri. Activitatea economică și-a continuat — natural cu destule greutate — drumul ei obligat, în vreme ce circulația de bani — tocmai contrar ca mai înainte — devenea tot mai vioaie. Bani se arătau — fie din reviziții, fie din produsele urcate în preț ca nici odată până acum — tot mai mult în circulațiune. Ar fi fost prea firesc deci, că această circulație mai intensă să se resimtă și pe la bănci și banii să le caute și pe ele ca depuneri ori ca interese și replătiri de împrumuturi. Ceeace s'a așteptat însă nu s'a întâmplat întocmai. La bănci circulația de bani nu s'a împropătat în măsura în care ar fi trebuit și în care ar fi meritat cu deosebire băncile noastre, cari în tot decursul îndelungatei crize economice au avut toată considerația față de

clientela lor. La așa ceva — mărturisim sincer — nu ne-am așteptat. Din contră eram de convingerea, că clientela băncilor noastre va ști să respălătească serviciile ce i-s'au făcut în trecut și, ceice vor avea puțința, nu vor întârziă să-și facă datoria față de ele. Avem însă mângâierea că vina pentru aceasta o poartă îndeosebi împrejurări străine și nu direct clientela acestor bănci. Și tocmai de aceia ne-am propus să ne ocupăm cu această chestiune și să cercăm a o lămurii din toate punctele de vedere. Căci odată lămurită chestiunea, nu ne îndoim, vom fi înțeleși de toți cei interesați și lucrurile se vor schimba.

Să vedem deci, cari sunt cauzele pentru cari clientela băncilor nu și-a îndeplinit datorințele — cum ar fi trebuit — față de instituturile noastre de credit?

Unii au crezut, că în împrejurările actuale e mai bine să fie mai rezervați față de bănci, deoarece își închipuesc, că criza prin care trec le va birui. Din acest motiv nu numai că nu și-au mai depus banii spre fructificare ca mai înainte, dar și pe cei ce îi aveau depuși au căutat să și-i ridice. Față cu astfel de păreri, ne permitem a observa că tocmai criza îndelungată de trei ani e dovada cea mai eclatantă, că băncile noastre sunt fondări trainice, cu destule forțe rezervate, decât ca să se poată cineva gândi, că ele n'ar putea rezistă. Au rezistat și și-au îndeplinit datorința chiar și atunci, când clientela nu le-a putut da nici un sprijin. Din contră, cu toate greutatețile, tot băncile au trebuit să fie de ajutor clientelei. Mai mult. Moratoriul acordat, care a favorizat aproape exclusiv pe clientelă, e o nouă dovadă a solidității acestor bănci. Căci în vreme ce debitorii instituturilor noastre se folosiau — cu și fără motiv — de favorurile moratoriului, pe atunci instituturile își regulau angajamentele lor față de creditorii și deponenții lor ca în timpuri normale. Ce dovedesc toate acestea? Răspunsul e clar. Dovedesc soliditatea și realitatea acestor întreprinderi. E fără rost deci rezerva față de ele. Clientela poate avea, cu conștiința împăcată, aceeaș încredere în bănci ca și în trecut.

Alții rezonează, că deși băncile au rezistat până acum, totuș un războiu îndelungat le-ar putea răpune. Din acest motiv deasemenea sunt mai rezervați în afacerile lor cu ele. Părerea aceasta deasemenea e neîntemeiată. Mai mari greutateți, ca cele de până acum e aproape de necrezut să se mai ivească. Dar apoi chiar ivindu-se, cum au putut trece băncile statelor balcanice peste o criză de războiu, de aproape doi ani, desigur vor trece și ale noastre, cari sunt neasemănat mai consolidate ca putere de

capital și organizație de credit. În Balcani nu s'au prăpădit nici chiar băncile ținuturilor devastate, ori trecute sub alte dominațiuni. Băncile chiar și în cele mai grave împrejurări politice găesc modalitatea de a-și aranja afacerile cu mult mai sigur și mai ușor ca particularii. Legătura internațională în finanțele lumii e cea mai bună chezășie pentru această. Pretensiunile de bancă rămân valabile sub orice împrejurări. Iată dar de ce nu ne putem mira îndeajuns de naivitatea acelor cari cred, că un războiu poate să aibă de urmărire nimicirea întreprinderilor financiare. Ce ar trebui să facă atunci marii creditori străini ai statelor beligerante? Să-și creadă avutul pierdut? Putem încredința pe orișicine, că aceia sunt cu mult mai liniștiți decât ceice n'au ce pierde nimic. Așa fiind ne ținem de datorința să liniștim și asigurăm pe orișicine, că războiul poate cauză — fără îndoială — greutateți la bănci, însă nu le va nimici nici la noi, precum nu le-a nimicit nici la alții. Nu e motiv dar, ca clientela din această cauză să nu-și îndeplinească datorințele față de instituturile de bani.

Dar de sigur că principalele cauze, pentru cari clientela nu ține să se achite de îndatoririle la bănci, nu sunt atât nici momentele indicate în cele precedente, cât mai mult și îndeosebi sfaturile obscure și tendențioase, împreunate cu informațiunile false ale multor răuvoitori. Aceștia umplu capul clientelei mai simple cu fel și fel de absurdități. Ba că averile băncilor vor fi confiscate, ba că băncile «se vor șterge», ba datoriile se vor ierta și alte multe asemenea. Toate sunt însă naivități. Nicăiri în lume averile băncilor nu s'au confiscat, nicăiri datoriile nu s'au șters și nu s'au iertat. Ele sunt garantate prin legi și convențiuni între popoare. Ei, dar față de astfel de apucături e greu de luptat. Și tot ce e regretabil va fi faptul că pentru toate aceste naivități va suferi la timpul său tot numai clientela indusă în eroare, care va trebui să-și ispășească credulitatea și nepriceperea.

În sfârșit sunt și de aceia, nepăsători, cari întemeiați pe favorurile acordate de moratoriu nu-și mai bat capul cu afacerile lor de pe la bănci, ori au drept, ori nu — li e tot una. Nu plătesc, nici chiar dacă pot. Suntem siguri însă că pentru mulți, această procedură se va răsbună cu pagubă. Moratoriul a trecut prin o mulțime de modificări și favorurile acordate clientelei s'au tot redus, așa că azi chiar și cei ce s'au ocupat temeinic cu aceste chestiuni, cu greu vor putea spune, cine și în ce măsură mai poate beneficia de dispozițiunile acestuia. Mulți se vor găsi păgubiți, că n'au

cunoscut ori că s'au lăsat seduși de aceste dispozițiuni.

În fața acestor stări de lucruri, se impune datorința a lumină și desluși clientela băncilor asupra îndatoririlor ei. Aceasta o va putea face orișice om de inimă și cu judecată. Nu costă pe nimenea nici o greutate. În cele precedente am arătat adevărata stare a lucrurilor. Iar dacă cu toate acestea s'ar mai găsi oameni cari să persiste în credințele lor false și în informațiunile tendențioase, acelor să li-se arăte exemple vii. Să li-se arate acei bărbați înțelegători, cari cu toate stările excepționale și cu tot moratoriul, n'au stat un singur moment la îndoială cu privire la aceea să-și achite sau nu angajamentele. Și le-a achitat. Și așa credem, banul e ban și pentru unii și pentru alții. Achitându-și îndatoririle, pe ei se ușurează și lor își ajută. Rămân aceiași clienți de încredere, cari se vor bucura de credit și pe viitor și nu vor fi escumunicați cum ar merită, aceia, cari — cu și fără motiv — nu-și regulează afacerile nici dacă o pot.

Nu bucuros am făcut obiect de discuție aceasta chestiune. A trebuit însă să o facem nu atâta pentru bănci, cât mai mult pentru clientela lor, pe care am voi să o știm tot așa de regulată, ca și în trecut și ferită de pagube și neplăceri. Clientela noastră are să-și calce drumul propriu și nu are să se ia după nimeni altul, decât după propriile ei interese. Și sperăm că, dacă va fi luminată de toți cei înțelegători, anomaliile, cari s'au ivit vor încetă fără întârziere. Să fie luminată deci prin toți prietini adevărați ai poporului. Aceasta o merită deopotrivă și băncile și și clientela lor.

Protestul în a patra ordonanță despre moratoriu.

Ordonanța a IV-a despre moratoriu acoardă pentru toate pretensiunile bănești, pe cari nu le exceptează ea însăși, o amânare nouă de două luni. Amânarea aceasta se sfârșește pentru pretensiunile scadente până la ziua de 30 Noemvrie 1914, la 31 Ianuarie 1915, pentru cele scadente în răstimpul după 30 Noemvrie 1914, până inclusiv 31 Ianuarie 1915, două luni după scadență. Moratorului sunt și de astădată supuse numai pretensiunile cu data înainte de 1 August a. e.

Cambiile emise pentru acoperirea unei datorii, care, fie în parte, fie în întregime este scoasă de sub moratoriu, se pot încasa în aceeași măsură, ca și pretensiunea pentru a cărei acoperire s'a dat cambiul.

Paragr. 4 p. 18, permite încassarea a 10% din valoarea cambiilor, asignațiunilor comerciale și warrantelor (recipise de depozit) date înainte de 1 August 1914 și scadente înainte de 1 Octomvrie 1914; asemenea

permite încassarea a 10% din valoarea cecurilor, cambiilor la vedere și asignațiunilor comerciale la vedere, date înainte de 1 August 1914. Plata se va face în acea zi a lunii Ianuarie, care corăspunde ca cifră zilei de scadență; dacă scadența e la vedere, în acea zi din Ianuarie când se face prezentarea spre plată.

În cele următoare pretensiunile aceste sunt numite pretensiunile din § 4 p. 18.

Fiindcă se va vorbi și despre interese, amintesc pe scurt, că ordonanța a patra scoate de sub moratoriu interesele scadente după 31 Iulie 1914, ori dacă nu au scadență hotărâtă, interesele cari nu sunt mai vechi de 1 August 1914.

Interesele cu scadență fixă se plătesc la scadență; celelalte din două în două luni decursiv; părțile sunt în drept a se învoi și altecum; dacă interesele sunt mai vechi de 1 August 1914, cele două luni se socotesc dela 1 August 1914.

Deodată cu rata din capital, scutită de moratoriu, se poate pretinde plata tuturor intereselor restante și scadente până la ziua în care se plătește rata din capital și anume după întreaga datorie; deci fără considerare la restricția de mai sus. Se poate pretinde plata chiar și a intereselor mai vechi de 1 Aug. 1914.

Precum în înțelesul acestei ordonanțe sunt trei soiuri de pretensiuni din cambii, asignațiuni comerciale, cecuri etc., astfel sunt diferite și dispozițiile privitoare la protest — după categoria hârtiei de valoare:

1. Categoria primă cuprinde pretensiunile, cari și astăzi sunt supuse moratoriului, deci toate cambiile etc., date înainte de 1 August și scadente după 1 Octomvrie 1914. Tot de această categorie se țin și pretensiunile amintite în § 4, p. 18 ale ordonanței, precum și cambiile etc. emise pentru acoperirea unei pretensiuni în parte scoase de sub moratoriu, dar numai pentru partea ori părțile supuse moratoriului.

2. A doua categorie cuprinde cambiile etc., cari în genere sunt scoase de sub moratoriu, deci cele date după 1 August 1914.

3. A treia categorie în fine cuprinde cambiile etc., pe cari le scoate fie în parte, fie în întregime de sub moratoriu § 4, p. 18, fără deosebire dacă e vorba de încassarea a 10% din valoare, ori că scoaterea de sub moratoriu e urmarea împrejurării, că cambiul etc., s'a emis pentru acoperirea unei pretensiuni scutită de moratoriu. Categoria aceasta e deci în strâns conex cu partea a doua din categoria primă, privind această părțile supuse moratoriului, iar a treia categorie părțile scoase de sub moratoriu.

Ce privește cambiile etc., de categoria primă, ordonanța a patra — în consonanță cu ordonanțele premergătoare — decretează, că prezentarea spre plată și protestul pentru lipsa de plată sunt fără efect; la cec sunt fără efect și celelalte confirmări despre lipsa de plată — confirmări admise prin § 17, din art. LVIII ex. 1908, în locul protestului. Se admite însă prezentarea cambiilor la vedere și la un timp anume hotărât

după vedere, având scopul de a fixa scadența. Cambiile etc., din categoria aceasta *trebuie să se protesteze*, dar protestul are efect numai dacă se face după expirarea moratorului.

Cambiile etc. de a doua categorie *trebuie protestate*; prezentarea și protestul trebuie să se facă cel mai târziu în cele două zile de lucru următoare termenului de două luni socotite dela scadență, — dacă scadența e înainte de 1 Februarie 1915; iar dacă scadența e înaintea de 3 Februarie, mai târziu la 3 Februarie 1915. În același timp cambiile nesupuse moratorului se pot prezenta pentru aval.

Ordonanța nu dispune cu privire la valorile scadente după 1 Februarie 1915, fiindcă scadența lor nu mai cade sub moratoriul decretat acum. Dar dacă acesta se va prolunga din nou, se impune o dispoziție și pentru aceste.

Ce privește în fine valorile din categoria a treia, încassarea părților scoase de sub moratoriu se poate face și fără protest, protestul făcut însă are valoare. Protestul e deci facultativ, nu obligator. Dar cheltuielile protestului se pot numai atunci pretinde pe cale judecătorească dela debitori, dacă vreunul din ei locuiește în străinătate. Ordonanța deci dispensează de protest, făcând excepție numai cu valorile scadente la vedere ori la un timp anume hotărât după vedere, la cari protestul vrea să fixeze însă scadența.

Dispensarea la categoria a treia privește însă numai protestul. Prezentarea spre plată trebuie să se facă și anume: valorile scadente la vedere trebuie să se prezinte spre plată până cel mult 3 Februarie 1915, celelalte mai târziu în cele două zile de lucru, ce urmează termenului de două luni, socotite dela scadență, iar dacă termenul acesta se sfârșește înainte de 3 Februarie 1915 cel mai târziu la 3 Februarie 1915. Prezentarea pentru plată prin aval se va face în același timp.

În caz de proces e debitorul dator să dovedească că prezentarea nu s'a făcut.

Ordonanța nu alterează dispozițiile legii cambiale privitoare la încunoștiințarea anteriorilor. Dispozițiile cuprinse în §§ 45—47 ai legii cambiale trebuie deci urmate și în timpul moratorului. Normele în vigoare pentru părțile scoase de sub moratoriul din categoria a treia, se vor observa și pentru reclamarea intereselor scoase de sub moratoriu.

În fine citez următoarele dispoziții ale ordonanței, cari privesc confirmarea plății ratelor scoase de sub moratoriu (categoria 3):

Debitorul cambial poate pretinde ca plata ratei și numele persoanei către care s'a făcut plata, să se noteze pe cambiu și lui să i-se dea chitanță pe copia cambialului; dacă plătitorul e supus regresului cambial poate să mai pretindă predarea copiei autenticate a protestului, făcut cu efect cu privire la întreaga sumă, ori predarea protestului original, care s'a făcut după 31 Iulie 1914 despre lipsa de plată a ratei scoase de sub

moratoriu; dacă nu s'a făcut protest poate să pretindă autentificarea copiei pe care s'a scris chitanța, cheltuielile autentificării privesc însă pe debitor; confirmarea plății din partea Băncii Austro-Ungare înlocuiește autentificarea; toate aceste dispoziții se vor aplica și pentru asigurațiunile comerciale, warante și cecuri.

(*In parte după «Jogtudományi Közlöny»*).

(Sibiu).

Dr. Lucian Borcia.

Pretensiunile cambiale în moratoriul al patrilea.

Moratoriul al patrilea, care a intrat în vigoare la 1 Decembrie n. statorosește pentru pretensiunile de drept privat două feluri de scadențe. Una fixă cu data de 31 Ianuarie 1915 pentru toate acele datorii în bani, cari în lipsa moratorului ar fi fost scadente până la 30 Noembrie 1914 incluziv — și alta cu termenul de două luni, pentru toate datoriile în bani, cari în lipsa moratorului ar fi scadente în timpul dela 1 Decembrie 1914 până la 31 Ianuarie 1915 incluziv.

Aceasta amânare legală să dă însă numai acelor datorii, cari s'au născut înainte de 1 August 1914. Moratoriul așadar nu se extinde nici acum asupra pretensiunilor, cari provin dela o dată de după 1 August 1914. Pe timpul amânării legale se pot calcula interese conform stipulațiunii, ori în lipsa unei stipulațiuni interesele legale.

Aceasta e regula generală, care însă precum vom vedea mai la vale, îngăduie și excepții. Aplicată regula aceasta la cambii, vom avea următorul tablou:

Cambiile datate înainte de 1 August 1914 cad sub moratoriu și scadența lor se prelungește în felul următor:

1. Cele cari au scadența până la termenul de 30 Noembrie 1914 — poate fi și înainte de 1 August — vor fi de acum scadente la 31 Ianuarie 1915.

2. Cele cari au scadența în timpul dela 1 Decembrie 1914 până la 31 Ianuarie 1915 în urma moratorului vor fi scadente numai peste două luni, calculând acest termen dela scadența, care e scrisă pe cambiu.

Amintese aci, că nu e îndreptățit nimenea a umplea un cambiu pe care l-a primit bianco înainte de 1 August, cu o dată mai târzie de 1 August, căci astfel ușor s'ar putea eluda principiile moratorului — întrucât se înțelege, ar îngădui aceasta operație și regulile financiare. Cine ar nesocoti aceasta regulă cade sub presumpțiunea, că a umplut cambiul contrar învoielii și în caz de excepție ar avea sarcina de a dovedi că a fost îndreptățit să purceadă așa.

De sub regula generală arătată mai sus, pentru pretensiunile cambiale, se face următoarea excepție:

Nu cad sub moratoriu și se pot valida 10% din pretensiunea cambială, însă numai la acele cambii, cari au datul înainte de 1 August și scadența înainte

1 Octombrie 1914, ori întru cât sunt cambii la „vedere“, se recere un dat anterior zilei de 1 August. Aceste 10% însă nu trebuie solvite momentan. Ziua de plată se statorosește prin următoarea regulă: se va solvi aceasta rată în decursul unei luni Ianuarie 1915, în ziua care după cifră corespunde zilei de scadență a datoriei, înțelegând aici sub scadență, scadența originală a cambiului, iar dacă cambiul e „la vedere“ în aceea zi a unei amintite, în care cambiul se prezintă spre plată.

În felul acesta pe baza unui cambiu fost scadent în 15 Iunie, 15 Iulie, 15 August și 15 Septembrie 1914 vom putea pretinde, întru cât are data înainte de 1 August, 10% în 15 Ianuarie 1915 terminul egal pentru toate scadentele arătate.

De mare însemnătate sunt în legătură cu aceste reguli dispozițiile moratorului referitoare la prezentarea spre plată, protest și în general la toate acele obligamente, de cari e pendent dreptul de acțiune ori regres. Pentru a înțelege mai ușor aceste dispozițiuni le vom arăta specificate la singuraticele cazuri.

1. Avem întâiu și aici regula generală: e nulă prezentarea spre plată și nul protestul, care se ridică asupra cambiilor, ce cad sub moratoriu. Cine ar dori așa dar — poate protestă și un cambiu, ce cade sub moratoriu, dar nu-i va lua folosul.

Pentru cambiile, cari cad sub moratoriu, va trebui luat protestul în 2 zile după împlinirea terminului de moratoriu referitor la respectivul cambiu, considerând prima zi liberă ca zi de plată. Un protest luat mai curând e nul. Voi arăta 2 exemple. Am un cambiu datat în 20 Iulie și scadent în 20 Noiembrie. Cade în întregime sub moratoriu. Referitor la cambiul acesta expiră moratoriu în 31 Ianuarie 1915. Prima zi de plată va fi în 1 Februarie. De aci până mai târziu în 3 Februarie trebuie ridicat protestul — nici mai curând, nici mai târziu. Altul: avem un cambiu datat în 20 Iulie, scadent în 20 Decembrie. Cade pe dea'ntregul sub moratoriu în 20 Februarie; prima zi de plată 21 Februarie, protestul până mai târziu în 23 Februarie.

Se înțelege că toate normele pe cari le-am arătat mai sus, sunt aceleași și pentru prezentarea spre plată.

Acțiune, regres, ori regres pentru asigurare pe baza cambiilor, de categoria celor de mai sus — nu are loc.

2. Aceste sunt cambiile cari cad pe dea'ntregul sub moratoriu. Avem apoi cambii, cari sunt scoase pe dea'ntregul de sub moratoriu, cum sunt pentru ex. cele datate după 1 August, ori cele date pentru acoperirea unor datorii de premiu la asigurările de foc și de ghiață. Aceste sunt a se prezenta spre plată și în lipsă de plată, sunt a se protestă, întru cât vor fi scadente înainte de 1 Februarie 1915, mai târziu după expirarea alor 2 luni, calculate dela scadență și dacă acest termin ar expiră înainte 3 Februarie 1915, cel mai târziu în 3 Februarie 1915. Două exemple: Avem un cambiu datat în 20 August 1914 și scadent în 20 Ianuarie 1915. Nu cade sub moratoriu și după legea

cambială ar trebui protestat la 2 zile după scadență. Ordinațiunea de moratoriu însă îngăduie și aici un termin mai lung de protest și anume în cazul acesta până în 22 Martie 1915. Altul: avem un cambiu datat în 5 August și scadent în 5 Noiembrie. Asemenea nu cade sub moratoriu, dar protestul se poate lua până mai târziu în 3 Februarie 1915.

Deosebirea între cambiile aceste și acelea din grupul de mai sus, cari cad sub moratoriu, e, că până când aceste, după scadență până la terminul indicat se pot protestă ori când, cele din grupul prim, nu se pot protestă îndată după scadență, decât după expirarea moratorului la terminul indicat.

3. Avem apoi a treia grupă, ceva mai complicată. Sunt cambiile cari sunt scoase numai în parte de sub moratoriu și unde avem de a aplica și a aduce în consonanță ambele reguli de mai sus — la unul și același cambiu. Aici se înșiră cambiile la cari 10% se pot valoră, iar restul rămâne sub moratoriu, și pe urmă cambiile de acoperire.

Ce trebuie să facem așadar dacă voim să ne validăm dreptul asupra celor 10% din pretensiunea cambială, scoasă de sub moratoriu? Trebuie necondiționat să prezentăm cambiul spre plată și în caz de neplată să avizăm pe proximul antecesor, conform legii cambiale §§ 45—47. Protest pentru aceste 10% nu suntem siliți să luăm, decât la cambiile „la vedere“, ori „la anumit timp după vedere“. Aceste 10% așadar se pot improcesua și fără să alăturăm documentul de protest, nu poate însă să lipsească recipisul despre avizarea antecesorului — întru cât cambiul a fost prezentat spre plată și nu a fost achitat.

Notez aci, că cine vrea, are voie poate să protesteze cambiul și pentru aceste 10%, însă contrariul nu va fi obligat să supoarte spesele acestui protest — afară de cazul când vreunul din debitori locuiește în străinătate.

Vine însă acum întrebarea, cum vom dovedi că am prezentat cambiul spre plată, dacă nu avem document de protest? Ordinațiunea despre moratoriu zice, că sarcina de a dovedi nu cade asupra posesorului cambiului, ci asupra debitorului, care ar nega împlinirea acestui fapt — el ar avea să dovedească neprezentarea cambiului spre plată.

Mai este apoi o altă întrebare, când trebuie prezentat cambiul spre plată și când se poate improcesua? Răspundem: *Mai curând*, în ziua aceea din luna Ianuarie 1915, care după cifră corespunde zilei de scadență a cambiului. *Mai târziu*: la 2 zile lucră după expirarea alor 2 luni calculate dela scadență și dacă acest termin ar expiră înainte de 3 Februarie 1915, cel mai târziu la 3 Februarie 1915. Între aceste două limite prezentarea se poate face oricând. De sine înțeles, că dacă va fi un cambiu domiciliat la însuși posesorul cambiului, prezentarea spre plată nu va reclama nici o formalitate.

Restul pretensiunii cambiale, după achitarea celor 10%, cade sub moratoriu și regulile de prezentare și de protest sunt identice cu cele de sub grupa 1.

La caz că nu am reflecta la aceste 10%, rămân valabile asupra întregii pretensiuni cambiale regulile de sub grupa 1. Fiindcă încassarea celor 10% să îngăduie numai la cambiile cu scadența până în 1 Octombrie, regulile grupei 1 și acele ale grupei 3 ar coincide, având ambele pentru cambiile de categoria aceasta ultimul termen 3 Februarie 1915. Divergențele s'ar arăta numai în cazul când s'ar prolunga moratoriul peste 31 Ianuarie 1915, fără să prelungească termenul de validare a acestor 10%.

Referitor la cambiile, cari s'au dat ca coperire pentru pretensiuni, a căror titli prin alte dispozițiuni a moratoriului sunt parțial, ori în întregime scoși de sub moratoriu, stau neschimbate regulile referitoare din grupele de mai sus.

Dispozițiunile referitoare la interese par a avea puțin înțeles practic și din aceste de cea mai mare însemnătate e aceea, care zice că, deodată cu rata de capital scoasă de sub moratoriu (10%) se poate pretinde și plata intereselor decăzute până în ziua de plată a ratei de capital, după suma întreagă a datoriei.

Regulele aceste vor fi completate prin ordinațiunea referitoare la procedura civilă pe care ministrul promite a o eda în termenul cel mai apropiat.

(Cluj).

Dr. Alex. Dragomir.

La chestiunea dividendelor.

Nu mai încape nici o îndoială, că pentru anul curent dividendele băncilor și întreprinderilor vor fi mai reduse ca în trecut. Aceasta cu deosebire din două motive. Sau pentru că veniturile vor fi mai mici ca în trecut, sau pentru că — chiar și acolo unde veniturile nu vor fi mai reduse — precauțiunea îndeamnă să se țină anumite rezerve pentru eventualități neprevăzute din viitor. Dar dacă dividendele vor fi mai mici și la întreprinderile, ce vor avea profit ca în trecut, aceasta nu însemnează necondiționat, că reducerea se face în detrimentul acționarilor. Nu, pentru că aceste profituri neîmpărțite, întru cât nu se vor arăta perderi în anul viitor, vor fi distribuite atunci. Este așadar, în cazul acesta, numai o amânare a distribuirii dividendelor obicinuite.

Ca o dovadă despre felul cum e apretiată de prezent chestiunea dividendelor cităm câteva cazuri.

Marea societate pe acții pentru minele de cărbuni „Salgótarján“, a avut la 30 Iunie a. c., epoca la care și-a încheiat bilanțul, un profit de cca 11 milioane coroane. Cu aproape un milion mai mult ca în trecut. Dividenda ultimă a fost 20% pentru o acție în valoare nominală de cor. 200, adică 40 cor. Din cauza aceasta valoarea de curs a unei acții eră cam 800 cor. Pentru anul acesta dividendă a fost redusă la 5%, adică la 10 cor. de acție, considerată în valoarea nominală. S'a distribuit ca dividendă numai a patra parte ca în trecut și restul s'a transpus în contul anului viitor.

Cea mai mare societate de asigurare din Germania „Münchener Rückversicherungsgesellschaft“ a avut la 30 Iunie a. c. — aceasta este epoca de bilanț — un profit de 4.986,597.75 M. față de 5.821,844.55 M. din trecut. Ca dividendă se distribuia 3 mil. M. În urmăre din profitul anului curent încă s'ar fi putut acoperi această dividendă. Cu toate acestea adunării generale i-s'a propus, că pentru prezent să distribue între acționari numai 1.875,000 M. Se reduce dividendă cu $\frac{2}{3}$ părți față de trecut. Se dădea 40% dela nominal. Se va da 25%. Valoarea nominală a unei acții fiind 400 M. urmează ca în trecut se dădea dividendă 160 M. și în anul acesta se va da numai 100 M. Valoarea de curs a unei acții este M 3200. După care deci se primește azi M 100 adică 3.1%.

Despre banca Austro-Ungară încă cetim în foile politice și de specialitate, că dividendă ce se va distribui pentru anul curent va fi mult mai redusă ca ultima dividendă. Se vor face rezerve pentru eventualele pagube din viitor. Se mai zice că Banca Austro-Ungară va face acum la 31 Decembrie un bilanț provizor și că și adunarea generală se va amâna pe mai târziu.

Ce vor face alte bănci și întreprinderi, vom arăta în viitor.

Prețurile maxime.

Prețurile maxime ale cerealelor și făinei în Budapesta s'au fixat cum urmează:

A) Cereale:

1. Grâu . . .	pro 100 Kgr.	K	41.—
2. Săcară . . .	100 „	„	32.70
3. Orz . . .	100 „	„	28.—
4. Porumb . . .	100 „	„	22.—

B) Făină:

I. Făină neamestecată.

1. Făină de grâu:

a) Făină fină de copt (nula) pro 100 Kgr.	K	68.68
b) Făină pentru fiert	„	64.58
c) Făină de pâne	„	48.13
d) Făină de o calitate	„	50.02
2. Făină de săcară	„	44.24
3. Făină de orz	„	44.18
4. Făină de porumb	„	31.90
5. Făină de cartofi	„	42.—
6 Făină de orez	„	52.—

II. Făină de amestecat după împrejurările procentuale stabilite:

a) Făină de grâu amestecată pro 100 kgr.: Făină pentru fiert amestecată (din 70% făină de grâu și 30% făină de orz) K 58.96.

b) Făină de pâne amestecată din (67% făină de grâu și 33% făină de orz) K 46.26.

c) Făină de pâne amestecată (din 70% făină de grâu și 30% făină de porumb) K 43.26.

d) Făină de pâne amestecată (din 70% făină de grâu și 30% făină de cartofi) K 46.29.

e) Făină de pâne amestecată (din 70% făină de grâu și 30% făină de orez) K 49-29.

f) Făină de o calitate amestecată (din 67% făină de grâu de o calitate și 33% făină de orz) K 48-09.

g) Făină de o calitate (din 70% făină de grâu de o calitate și 30% făină de porumb) K 44-58.

h) Făină de o calitate (din 70% făină de grâu de o calitate și 30% făină de cartofi) K 47-61.

i) Făină de o calitate (din 70% făină de grâu de o calitate și 30% făină de orez) K 50-61.

2. Făină de săcară, amestecată pro 100 kgr.:

a) Făină de săcară, amestecată (din 67% făină de săcară și 33% făină de orz) K 44-22.

b) Făină de săcară amestecată (din 70% făină de săcară și 30% făină de porumb) K 40-54.

c) Făină de săcară amestecată (din 70% făină de săcară și 30% făină de cartofi) K 43-57.

d) Făină de săcară amestecată (din 70% făină de săcară și 30% făină de orez) K 46-57.

Aceste prețuri maxime sunt obligatorii pentru marii comercianți. Detaiștii pot însă să facă prețuri ceva mai ridicate, cari vor fi controlate cu strictetă.

*

În orașele mai însemnate din provincie, din ținuturile locuite de poporul nostru, s'au fixat următoarele prețuri maxime:

	Grâu	Săcară	Orz	Porumb
	pro 100 kilograme			
Arad	40—	32—	28—	20-50
Abrud	43—	33—	28—	23—
Baia-mare	34-20	34-20	30-20	25-20
Biserica-albă	37-80	30-60	26-80	20—
Beiuș	36—	28—	22—	18—
Brașov	40—	27—	25—	23—
Caransebeș	39—	31-80	28—	21-20
Cluj	42-50	32—	30—	24—
Csikszereda	37—	29—	26—	22—
Dej	42—	32—	22—	22—
Deva	42—	33—	30—	23—
Diciosânmartin	42-50	33—	28—	22—
Gherla	42—	32—	22—	22—
Lugoj	38-80	31-60	27-80	21—
Marosvásárhely	40-60	33-50	28—	21—
Mediaș	41—	28—	28—	20—
Nagybecskerek	38-50	28—	25—	21—
Nagykároly	42—	33—	29—	24—
Oradea-mare	40—	31—	24—	19—
Panciova	37—	28—	23—	20—
Reghinul-săsesc	42-50	33-50	28—	21—
Sibiu	40—	28—	25—	21—
Sighișoara	41—	28—	28—	23—
Sătmar	42-50	33-50	29-50	24-50
Sepsiszentgyörgy	41—	28—	25—	23—
Timișoara	38-20	31—	27-20	20-40

*

Ca să se poată face asemănare între prețurile maxime ale cerealelor la noi și între prețurile maxime ale acestora în țările din Austria dăm prețurile fixate acolo, după diferitele țări, anume:

	Grâu	Săcară	Orz	Ovăs
	pro 100 kilograme în coroane			
Austria-de-jos	40-50	33-50	29—	24—
Austria-de-sus	42—	34-80	30-50	25-40
Moravia	41-50	34—	28-80	25-20
Boemia	42—	34—	28-80	26-20
Silezia	42—	34—	29—	25-70

	Grâu	Săcară	Orz	Ovăs
	pro 100 kilograme în coroane			
Salisburgia	42-50	35-30	31—	25-90
Știria	41-33	50-50	30-80	25-50
Carintia	41-50	33-50	30-80	25-50
Carniolia	41-50	33-50	30-80	25-60
Tirolul	44—	37—	32-80	28—
Vorarberg	43-20	36-20	31-90	27-20
Dalmația	44—	37—	32-90	27-20

Nu sunt date, precum se vede, prețurile din Galizia și Bucovina, unde nu sunt stări normale.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 17 Decembrie 1914.

Situația pieței interne de bani continuă a fi ne-schimbată. Afacerile se mișcă în cadre foarte modeste și scontul se menține cam la nivelul din săptămâna expirată. Cambii vieneze de prima bonitate s'au scontat cu $3\frac{7}{8}\%$ — $4\frac{1}{4}\%$, cambii budapestane, de aceeași categorie cu $4\frac{1}{4}\%$ — $4\frac{3}{8}\%$.

În piața externă de bani încă nu este de semnalat vre-o schimbare mai însemnată. În Berlin banii de zi au cotelat 3% , iar scontul privat $3\frac{7}{8}\%$. În London se așteaptă deschiderea bursei pe primele zile ale lui Ianuarie 1915. Scontul privat a cotelat $2\frac{3}{4}\%$.

JURISDICȚIUNE.

Asigurarea pretensiunilor de bani. Deodată cu ordinațiunea referitoare la moratoriul IV, ministrul de justiție a emis, sub Nr. 22300/914 I. M. E., o ordinațiune, în temeiul căreia pretensiunile, ce cad sub moratoriu pot fi asigurate prin execuție.

Asigurarea excepțională prin execuție se poate cere numai privitor la *mobiliu*, dacă creditorul dovedește cu document, că are o pretensiune *expirată* — fie chiar supusă moratoriului — și arată că prin anumite fapte ale debitorului pretensiunea devine *periclitată* sau că debitorul nu are locuință stabilă sau se află în permanență în străinătate — dar în afară de Austria.

CRONICĂ.

Necrolog. *Alexiu Stupariu*, membru în direcțiunea și căsarul institutului de credit și economii „Riureana“ din *Capolnoc-Mănăștur* a încetat din viață la 9 crt.

— *Alimpiu Barboloviciu*, fondator și membru în direcțiunea institutului «*Silvania*» din Șimleu a încetat din viață la 11 crt. în Bocșa română, în etate de 81 de ani.

*

Chestiunea încheierilor anuale. La 18 crt. s'a întrunit la Budapesta ancheta, convocată de guvern, pentru a se pronunța asupra chestiunii atât de actuale acum, a încheierilor anuale, asupra căreia s'au pronunțat deja, în timpul din urmă, aproape toate cercurile interesate din țară.

Hotărârile anchetei nu ne sunt încă cunoscute; este însă foarte probabil, că, ținând seamă de părerea predominantă asupra acestei chestiuni în cercurile băncilor interesate, ancheta se va fi pronunțat pentru compunerea și publicarea bilanțului, la termenele statutare și legale, ca și în anii normali. Aceasta cu atât mai mult, cu cât cercurile financiare din Austria asemenea s'au pronunțat în contra amânării încheierilor anuale și astfel nu stă nimic în calea regulării uniforme a acestei chestiuni din partea guvernelor din Viena și Budapesta.

*

Băncile noastre și împrumutul de războiu. La împrumutul de războiu ungar s'au mai făcut următoarele subscripțiuni la băncile noastre:

la „Concordia“, Gherla	K	30,000.—
„Iulia“, Alba-Iulia	„	10,800.—
„Orientul“, Dobruja	„	3,450.—
„Poporul“, Lugoj	„	5,000.—
		<u>49,250.—</u>

Transport din Nr. trecut K 2.059,200.—

Total . . K 2.108,450.—

*

Trimiteri de bani la internații din Britania-mare și Rusia. Supușilor ungari și austriaci internați în Britania mare și în Rusia li se pot trimite bani prin mandate (asignațiuni) postale. Circulația acestor mandate postale o mijlocește posta din Elveția. Mandatele (asignațiunile) postale sunt a se umplea în franci și centime și suma maximală, ce se poate asigna este 200 franci. Mandatele postale trebuie adresate cum urmează: »*Au Controle Général des Postes à Berne*» și să conțină pe dosul cuponului numele și adresa completă a adresatului. Porto se plătește ca și pentru alte asignațiuni (mandate) postale pentru Elveția. Sub mărcile postale trebuie scrise cuvintele »*pour interné*».

*

„Banca Națională a României“. Situațiunea sumară la 29 Noemvrie 1914 în comparație cu 30 Noemvrie 1913 prezintă următoarele cifre:

Activ: Stoc metalic: Lei 210.711,346 și anume: aur Lei 154.011,346, trate și disponibil considerate ca aur Lei 56.700,000 (în 1913 Lei 209.966,715 anume, aur Lei 152.624,715, și trate considerate ca aur Lei 56.642,000). Argint și diverse monede: Lei 724,698 (în 1913 Lei 1.273,979). Portofoliul român și străin: Lei 252.071,859 (în 1913 Lei 222.232,568). Împrumuturi pe efecte publice: Lei 146.788,495 (în 1913 L 45 346,246). Împrumutul Statului (fără dobândă): Lei 11.273,958 (în 1913 Lei 12.802,059). Efectele capitalului social: Lei 11.995,532 (în 1913 Lei 11.947,288). Efectele fondului de rezervă: Lei 16.645,777 (în 1913 L 17.033,877). Efectele fondului de amort. imobil. mobil. și mașinilor

Lei 4.014,281 (în 1913 Lei 4 083,281). Imobile: Lei 6.740,161 (în 1913 Lei 6.489,124). Mobilier și mașini de imprimare: Lei 1.094,279 (în 1913 Lei 998,491). Cheltuieli de administrație: Lei 1.425,269 (în 1913 Lei 1.377,924). Efecte și alte valori în păstrare: Lei 131.755,295 (în 1913 Lei 144.016,067). Efecte în gaj și în păstrare provizorie: Lei 321.530,789 (în 1913 Lei 136.862,883). Conturi curente: Lei 40.227,767 (în 1913 Lei 13.278,025). Conturi de valori: Lei 23.451,693 (în 1913 Lei 18.768,770). Conturi diverse: Lei 7.190,362 (în 1913 Lei 19.678,187).

Pasiv: Capital: L 12.000,000 (în 1913 L 12.000,000). Fond de rezervă: L 37.493,846 (în 1913 L 34.926,778). Fondul amort. imobil. mobil. și mașini: Lei 5.607,592 (în 1913 Lei 5.234,224). Bilete de bancă în circulație: Lei 571.998,095 (în 1913 Lei 457.819,830). Profit și Pierdere: Lei 3.810,594 (în 1913 Lei 3.646,903). Dobânzi și beneficii diverse: Lei 8.456,833 (în 1913 Lei 5.719,231). Conturi-curente și recepise la vedere: Lei 35 894,853 (în 1913 Lei 25.433,511). Efecte și alte valori de restituit: L 453.286,084 (în 1913 L 280.878,950). Conturi diverse: Lei 59.096,664 (în 1913 L 39.796,071).

*

Populațiunea României. Populațiunea totală a României după datele recensământului din 1912 se ridică la 7.234,919 locuitori, din cari 3.655,573 bărbați și 3.579,346 femei.

Populațiunea orășenească este în total de 1.330,132 locuitori, din cari 701,603 bărbați și 628,529 femei, iar populațiunea rurală este de 5.904,787 locuitori, din cari 2.953,970 bărbați și 2.950,817 femei.

Populațiunea aceasta locuiește în 72 orașe și 2620 comune rurale.

Numărul clădirilor din întreaga țară este de 1.490,235 în total. Din acestea, 1.390,495 sunt locuite, iar 99,740 nelocuite.

Căsniciile din întreaga țară sunt în număr de 1.635,803.

Capitala București are o populație de 341,321 locuitori, din cari 173,362 bărbați și 167,959 femei. Numărul clădirilor din București este de 32,833, iar al căsniciilor 80,570.

BIBLIOGRAFIE.

Nimicirea șoarecilor de câmp. — Indrumări prelucrate după instrucția ministerială, Sibiu 1914. Tipografia Poporului. Prețul 20 bani.

Sub titlul acesta a apărut ca Nr. 20 din Biblioteca „Reuniunii române de agricultură din comit. Sibiiului“ și în editura acestei reuniuni, o broșurică de 9 pag. cu îndrumări practice pentru nimicirea șoarecilor de câmp.

SUMAR.

Băncile și clientela. — Protestul în a patra ordonanță despre moratoriu. — Pretensiunile cambiale în moratoriu al patrulea. — La chestiunea dividendelor. — Preturile maxime. — *Revista financiară*: Situațiunea. *Jurisdicțiunea*. Asigurarea pretensiunilor de bani. — *Cronică*: Necrolog, Chestiunea încheierilor anuale, Băncile noastre și împrumutul de războiu, Trimiteri de bani la internații din Britania mare și Rusia, Banca Națională a României. Populațiunea României. — *Bibliografie*.